

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sectio. I. An hæc diuisio bona sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

existentia non conſtituit humanitatem, caſu quo diſtinguatur, neque hominem, ita neque eſſe de conceptu ſubſtantiali illius; nam exiſtere, vt ipſi Thomiſtæ dicunt, eſt extra conceptum eſſentia & ſubſtantia.

82 Ideò putarem ſatis probabiliter in eâ ſententiâ poſſe dici, exiſtentiam eſſe accidens. Sed quid nos ſumus ſolliciti de conſequentiâ tenendâ in opinione fortè improbabilî? ipſi viderint quid debeant dicere.

Sexta difficultas, An exiſtentia ſit prior quàm ſubſiſtentia. Reſpondeo breuiter, eſſe priorem, nihil enim niſi vt exiſtens poteſt recipere ſubſiſtentiam, ac quacumque aliam formam; tunc enim vt purè poſſibilis non poteſt actu vniri, aut compleri, &c. quod ex terminis videtur notum.

Vltima tandem difficultas, ardet in potentiâ & exiſtenti ſit aliquis conceptus communis. Ab hac quaſtione, quâ nonnulli non parum intricantur, ego me facile excedio. Reſpondeo enim ex dictis ſuprà, ens in potentiâ ſignificare duo, in recto ſubiectum, quod denominatur ens; in obliquo verò negationem eſſendi. Hoc poſito dico,

ens in potentiâ ſecundùm ſignificatum in recto eſſe ipſummet ens exiſtens; nam illud idem concipio, quando dico, *non exiſtit, ſed poteſt*; ſecundùm verò obliquum non habent conceptum communem, quia homini & carentiæ hominis non datur conceptus communis. Hinc colliges, Petrum actualem eſſe eiſdem ſpeciei, imò propriè eſſe eundem numero cum Petro poſſibili, quia ſignificatum in recto per vtrumque conceptum eſt idem; ſicut Petrus qui fuit, & qui erit, eſt idem numero. Quod ſi ſumamus id, quod dicit in obliquo Petrus, prout purè poſſibilis, carentiam ſcilicet ipſius Petri, tunc ea nec eiſdem ſpeciei nec generis eſt cum Petro, vt ex ſe patet: eſtque res clara, oritur amen inde difficultas, quòd quia Petrus iam non eſt in ſe, putant aliqui non poſſe illum ipſum nunc cognoſci, ſed id quod cognoſcitur, debere eſſe aliquid aliud diſtinctum de facto exiſtens, quod ſit Petrus poſſibilis, & diſtinctus à Petro exiſtente; nec aduertunt, intellectum ſemper eundem concipere, ſiue ille aliquando in ſe verè ſit, ſiue aliquando non. Et hæc de poſſibilitate & exiſtentia ſufficiant.

DISPUTATIO TERTIA.

De diuiſione Entis in decem Prædicamenta.

1 **D**IVIſVM fuit ab Ariſtotele ens in decem Prædicamenta, ſeu ſeries ſcilicet, Subſtantiam ſcilicet, Quantitatem, Qualitatem, Actionem, Paſſionem, Relationem, Durationem, Vbicationem, Situm, & Habitu. Diſputatione XII. Logices hæc decem genera entis explicui breuiter, & in diuerſis locis de illis ex profeſſo & in particulari diſputaui. Sola reſtant nobis Subſtantia, Qualitas, Situs & Habitus, de quibus ſuo ordine. Nunc ſolum aduerto, etiamſi ab Ariſtotele hæc ſolum traditi ſint decem communes modi loquendi, nonnullos tamen Auctores voluiſſe hanc diuiſionem in omni rigore bonam eſſe, contra quos dico, ſi rigoroſè res diſcutiatur, eos & Ariſtotele & rationi eſſe contrarios, & vix poſſe in diuiſione aliquâ tot vitia reperiri quot in hac. Primò enim non eſt immediata, quia nouem Prædicamenta habent aliam rationem ſibi ſuperiorem & communioſiorem, inferioriorem tamen ente quod diuiditur, nempe *rationem accidentis*, in quam priùs oportebat ens diuidere, in Subſtantiam & Accidens. Imò ſi, vt hi ipſi volunt (de quo paulò poſt) Deus non intrat in Prædicamentum, oportuit primò ens diuidi in *creatum & increatum*: cum enim Deus ſit nobiliſſimum omnium entium, cur ei non dabitur vna ſeries, in quâ omnia prædicata diuina comprehendantur, præſertim cum agere de Deo, ſpectet ad Metaphyſicam? Tertiò peccat hæc diuiſio, quia habet multa membra, & in hoc violat leges ſtatutas pro bonâ diuiſione. Quartò, quia Subſtantia, quæ eſt nobiliſſimum ens inter omnia decem Prædicamenta, tantum vnum tribuit Prædicamentum, poſtea Accidenti imperfeciſſimo tribuit nouem. Cur, ſi immediatè diuiſit ens in Habitu, Situm, &c. non diuiſit in ſubſtantiam rationalem, ſenſitiuam, ſpiritualem, &c. mate-

riam & formam? Et certè hoc modo dediffer ſpecies entis digniores conſideratione, quàm ſint Situs & Habitus. Quintò, in ipſis accidentibus ponit vt diſtincta, quæ nullo modo diſtinguuntur, Situs enim eſt ipſum Vbi, Habitus eſt Vbi veſtium in humano corpore; Quantitas, ſi diſtinguatur, cum Qualitate pertinent ad vnum Prædicamentum Accidentis abſoluti. Relatio non diſtinguitur à fundamento & termino. Sextò, inter ipſa accidentia eſt valdè diminuta: rogo enim, Ad quod fundamentum reducitur loqui, tacere, vigilare, dormire? Iam mirandum eſt, qualia hic non dicant, viri aliàs docti & graues, vt poſt tot vitia (ferè enim habet omnia ſeptem mortalia) exactiſſimam hanc diuiſionem eſſe demonſtrent.

Ad Prædicamentum Habitus, reducunt eſſe *veſtium*: eſſe autem *armatum* dicunt non poſſe ad illud pertinere. Alij diſtinguunt inter arma: deſenſiua concedunt quidem illi, offenſiua negant. Timent fortè, vt quidam acutè notarunt, ne fiant irregulares, & Sacrum celebrare nequeant. Eos ego rogo, Ad quod Prædicamentum pertinebunt arma offenſiua? non enim patientur milites ſe excludi à Prædicamento. Rurſus ad Paſſionem reducit Fonſeca apud Hurtadum Diſputat. 9. Metaph. §. 12. *geſtare trabem*, quia homo patitur ab illâ. Benè Hurtadus illum reiicit, quia etiam *habere uxorem moleſtam* eſt quoddam genus paſſionis, & ſatis graue, in quo ergo erit Prædicamento?

Video quid reſpondere poſſit. Cum enim à Prædicamentis offenſiua arma vt ab Eccleſiaſticis remoucantur, fortè & in illis continentiam requireret, nec uxorem habere vlli Prædicamento tamquam Eccleſiaſtico permitteretur: ſed tunc ad quod Prædicamentum ſpectabit *choro aſſiſtere*, quale Prædicamentum erit, *amatum eſſe*, *honorari*.

tum esse, *Nobilem, infamem, mercatorem, sartorem, pictorem, &c.* Tandem hæc diuisio includit sub vno Prædicamento res valde diuersas, imò & oppositas peccatum & gratiam sub Prædicamento Qualitatis, eandem verò rem Actionem & Passionem positam in duobus Prædicamentis.

Quæ autem ponenda sint in Prædicamento inter ipsas Substantias, quæ verò non, est apud istos Auctores valde dubium, & de quo accerimè inter se digladiantur, eum tamen purè sit de nomine, scilicet de significatione vocis *Substantia* aut *Qualitatis* quæ dicitur Prædicamentum, v. g. an Substantia hic significet completam solam an incompletam, an prædicata superiora an inferiora. Aliqui putant, Differentias non debere poni directè in Prædicamento, eo quòd, ut ait P. Rubius in Prædicamentis cap. 3. quæst. 1. Differentiæ ponuntur in arbore Substantiæ ad latus, directè autem corpus, viuens animal homo. Sed ego non putarem, Prædicamentum Substantiæ esse maius aliquem, in quem non succedit nisi filius primogenitus; aut non crediderim, Differentias non esse de legitimo matrimonio & honesto thoro natas. Hurtadus dicit, idè poni in Prædicamento directè, quia potest directè prædicari, Petrus est rationale. Rubius dicit, hoc non sufficere, sed requiri ut ponatur in eâ arbore lineâ rectâ, quia id significat vox *substantia* in præsentia. Quis iam hos componat & decidat quid hic ea vox significet? Ego non volo in hac lite arbitri esse, nisi cuiuslibet dando optionem, ut prout voluerit loquatur.

Circa Accidentia dubitatur, an Accidens in concreto an in abstracto ponatur in Prædicamento, id est, an album, an vero albedo. Noua quæstio de voce, in quâ, si rigori vocis standum sit, putarem sola Accidentia in abstracto debere poni, nam album nō est qualitas, id enim sola habet albedo; item actum nō est actio, nec quantum est quantitas: sapè enim dixi, hæc cōiuncta significari in recto subiectum, & in obliquo formam. Vnde benè dicitur, *Petrus est albus*, malè autem, *Petrus est albedo in subiecto*, aut *Petrus est albedo & subiectum*; ergo Accidens in concreto non potest directè & verè dici esse Accidens, Qualitas, &c. ergo nec directè in his Prædicamentis poni; non enim dicitur Prædicamentum *acti*, sed *actionis*, nec *qualis*, sed *qualitatis*, &c. quod sufficit pro eâ quæstione de nomine.

SECTIO II.

An Deus sit in Prædicamento.

NOVAM ecce celebrem quæstionem de nomine, an scilicet Deus ponendus sit in Prædicamento. Primò aduerte, D. Augustinum negare lib. de Cognitione veræ vitæ, cap. 2. Deum dici substantiâ, & poni in Prædicamento Substantiæ, eo quòd nomine *Substantiæ* ipse ibi solùm intelligat eam, quæ verè substat accidentibus; hoc autem sensu Deus non est substantia. Intelligit etiam Augustinus substantiam multiplicabilem in multa indiuidua, quod non habet natura diuina; quo sensu etiam alij Patres negarunt aliquâdo, Deum poni in Prædicamento. Scholastici verò alias inire vias ad id negandum. Et licet, ut dixi, quæstio hæc sit de solo nomine, placet tamen breuiter

ter eorum tangere rationes, quia aliquid de re fortè occasione illorum docetur. P. Fonseca apud Hurtadum supra §. 42. opinatur, in Deo non esse rationem genericam, quia hæc non potest esse infinitæ perfectionis, est enim imperfectior quàm species, omnia autem quæ in Deo sunt, sunt infinita. In multis hæc ratio peccat, Primò, quia in Deo sunt rationes communes, quæ vti conceptæ ratione nostrâ, non dicunt infinitam perfectionem: nam dum dico, *Deus est ens*, etiam si non dicam infinitum, sed ab eo prædicandam, affirmo aliquid verum de illo, & in hoc conuenit cum creaturis: imò ostendi contra multos, eam rationem esse vniocam Deo & creaturis; & quoad illam prædicatam non transcendenti intellectui, volitui, productui Substantiæ, &c. minor est adhuc difficultas, illa scilicet vniocam esse. Secundò malè docet Fonseca, genus infinitum non posse habere sub se infinitas species: nam ratio personæ diuinæ est genus infinitum, habetque sub se personas Patris & Filij & Spiritus sancti. Idem est de genere Relationis. Ad rationem Fonseca respondet nonnullus, Genus & Speciem esse indiuisibilem conceptum à parte rei, ideoque Speciem dici perfectiorem, quia conceptus formalis est clarior, genericus verò confusior, è quo nulla in obiectum cadit imperfectio. Hæc solutio, licet veram contineat doctrinam, non tamen satisfacit: nam in ipso obiecto videtur nobis quasi apparere maior perfectio, vnde dicimus Substantia ut sic non dicit infinitam perfectionem in Deo, & maiorem perfectionem de ipso prædico, quælo dico, illum esse ens à se, quàm quando dico esse ens absolute. Iam ergo est difficultas, an in conceptu generico formaliter explicem infinitam perfectionem. Quòd si explicio, ergo non potero in specifico maiorem explicare, cum tamen semper specificus dicit totum quod Genus, & aliquid amplius, saltem ex modo concipiendi; ideo respondeo, etiam infinitam perfectionem posse habere magis & minus ratione nostrâ, infinita enim perfectio est in voluntate diuinâ ratione nostrâ, maior tamen in intellectu. Sic ratio personæ diuinæ est infinita ratione nostrâ, magis tamen talis persona quæ dicit conceptum communem, & aliquid amplius. P. Vasquez idè Deum excludit ab hoc Prædicamento, quia neque est Genus, neque Species, neque Indiuiduum. Sed ostendi, Deum esse speciem Entis & Substantiæ, vnde ratio aliorum desumpta ex eo quòd ens sit transcendens reiecta manet, quia ibidem contrarium ostendi. Secundò, quia pari ratione neque creaturæ essent in Prædicamento, quandoquidem Ens est etiam transcendens creaturas.

Alij sic philosophantur: Plus differt ab Angelo Deus, quàm Qualitas & Quantitas, at hæc non ponuntur in vno Prædicamento, ergo nec Deus & Angelus. Verùm hoc displicet, Primùm, concedo enim consequentiam, rogo autem, Cur non ponentur in duobus Prædicamentis? Deinde supra ostendi, gratiam & peccatum plus differe quàm Actionem & Passionem, & tamen illa in vno Prædicamento, hæc in duobus ponuntur, ergo ex illâ differentiâ maiori nihil euincitur.

Rursus alij sic discunt: conceptus includens rationem duorum Prædicamentorum, non potest poni in Prædicamento: at Deus continet rationem